ΙΚΑΡΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΙΚΑΡΩΝ, ΤΕΥΧΟΣ 13ο, ΕΤΟΣ 2014

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΣΜΗΝΟΣ

ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ ΝΕΩΝ ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ ΚΑΙ ΕΕΔΙΠ

ΘΕΡΙΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣ

ΑΛΛΑΓΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΣΜ.ΙΚ.

Ελληνικές Προεδρίες και Διάστημα: Μια Ιστορική Αναδρομή

Του Αλέξανδρου Κολοβού, Επίκουρου Καθηγητή
στη Σχολή Ικάρων, Ταξχου (ΠΑ, ε.α) [1]

Στις 30 Ιουνίου 2014 τελείωσε η Ελληνική Προεδρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την Ελλάδα να ανταποκρίνεται αξιοπρεπώς στις υποχρεώσεις της, αναδεικνύοντας και προωθώντας μια σειρά θεμάτων όπως οι νέες προκλήσεις για την ασφάλεια και την άμυνα της Ευρώπης. Ένας τομέας που αναδείχθηκε έντονα μέσα από σχετικές Ημερίδες που διοργάνωσαν τρία διαφορετικά Υπουργεία ήταν το Διάστημα και οι χρήσεις του.

Έμβλημα Ελληνικής Προεδρίας 2014

Υπενθυμίζεται ότι με τη νεότερη Συνθήκη της Λισσαβώνας, το Διάστημα αποτελεί πλέον επίσημη Πολιτική της Ένωσης ανάλογη με εκείνες της γεωργίας ή της αλιείας. Εκείνο όμως που πραγματικά εντυπωσιάζει είναι πως η ΕΕ από την απόλυτη άρνηση να αντιμετωπίσει τα θέματα άμυνας σε ότι αφορά στη διάσταση του Διαστήματος στην ΕΕ μέχρι το 2003, έφτασε έντεκα χρόνια αργότερα να θέτει ως απαίτηση τις συνέργειες μεταξύ των φορέων της άμυνας και της ασφάλειας για τη διαχείριση κρίσεων.

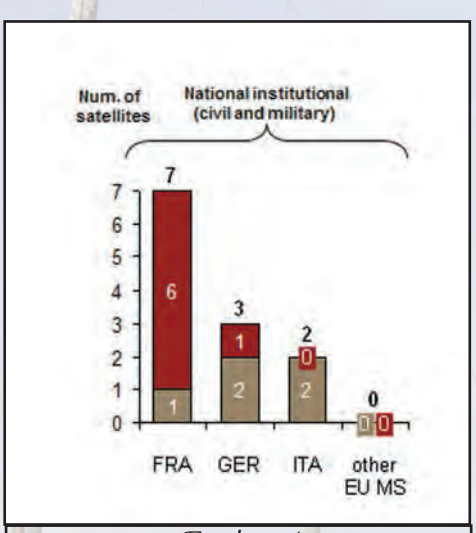

Εικόνα 1

Λίγοι γνωρίζουν τον ρόλο της χώρας και ειδικά της ΠΑ στην αναγνώριση του ρόλου του αυτού. Η Ελλάδα, αν και θεωρείται διαστημική δύναμη (έχει στην ιδιοκτησία της το 2,5% του φωτοαναγνωριστικού στρατιωτικού δορυφόρου Helios-2 και έχει παραχωρήσει τη θέση της στη γεωστατική τροχιά για τη χρήση του τηλεπικοινωνιακού δορυφόρου Hellas Sat-2, με αντάλλαγμα τη δωρεάν χρήση φάσματος για κάλυψη αναγκών του Δημοσίου), δεν έχει στη πράξη άνεση για απόκτηση εθνικών δορυφορικών συστημάτων όπως έχουν στην Ευρώπη οι άλλες προηγμένες χώρες (μεταξύ του 2010-12 τρεις χώρες, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία εκτόξευσαν 12 εθνικούς δορυφόρους**, Εικόνα «1»**). Έχει όμως καλή παράδοση στην προώθηση ευαίσθητων ζητημάτων πολιτικής ώστε να επιτύχει μια συμβιβαστική πολιτική, που οι μεγαλύτερες χώρες πού διατηρούν ίδια συμφέροντα στο Διάστημα δεν έχουν καταφέρει.

Καμία όμως ανάλυση για το θέμα αυτό δεν θα ήταν ολοκληρωμένη, εάν δεν ξεκινούσε από τον τρόπο με τον οποίο αναγνωρίστηκε η διάσταση αυτή στην ευρωπαϊκή Πολιτική για το Διάστημα και του ρόλου που διαδραμάτισαν δύο Ελληνικές Προεδρίες, εκείνης στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) το 1998 και αυτής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) το 2002-03. Κρίναμε σκόπιμο να αναδείξουμε τα κύρια επιτεύγματα των δύο αυτών Ελληνικών Προεδριών, που προήλθαν από την ΠΑ και που επέτρεψαν μέχρι σήμερα να συζητείται και να προωθείται το θέμα αυτό. Ειδικότερα:

1998: Κατά τη διάρκεια της πρώτης Ελληνικής Προεδρίας το 1998, το ΓΕΑ ανταποκρίθηκε σε ερώτημα του ΥΠΕΞ, κατά πόσον θα μπορούσε να συμβάλλει στη Προ-

εδρία με μια πρωτοβουλία στο χώρο του Διαστήματος. Σημειώνεται ότι από το 1995 η χώρα είχε γίνει το 10ο μέλος της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης, που αποτελούσε τότε τον αμυντικό βραχίονα της ΕΕ και συνεπώς και στο πολυεθνικό Κέντρο φωτοερμηνείας της, του Δορυφορικού Κέντρου (WEUSC).

Από τη συμμετοχή μας στις διαδικασίες αυτές το διάστημα 1995-98, καταγράψαμε ότι δεν υπήρχε κάποιο επίσημο κείμενο Πολιτικής, την οποία ορθολογικά θα έπρεπε να εφαρμόζουν αυτές οι δράσεις. Έτσι το Φεβρουάριο 1998, παρουσιάσαμε στις Βρυξέλλες ένα εννοιολογικό κείμενο, (WEU, SGS (98) 11), που περιείχε τις αρχές, τους αντικειμενικούς σκοπούς και τους στόχους που θα έπρεπε να απαρτίζουν μια Πολιτική για το Διάστημα της ΔΕΕ. Το κείμενο χαρακτηρίστηκε ως «σύνθετο και καλά προετοιμασμένο». Μετά από επεξεργασία λίγων μηνών, στην Σύνοδο της Ρώμης ανακοινώθηκε η έγκριση των Υπουργών για το κείμενο "WEU Space Policy " (WEU, CM (98) 43, 13 November 1998), που κάνει σαφή μνεία στην ελληνική Πρωτοβουλία **(εικόνα «2»)**.

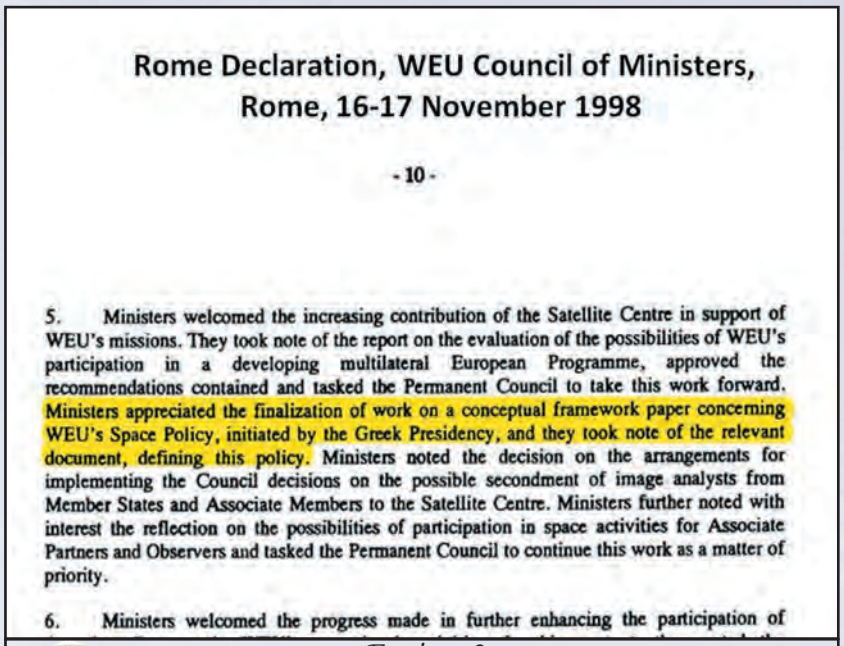

Rome Declaration, WEU Council of Ministers, Rome, 16-17 November 1998

- 10 -

5. Ministers welcomed the increasing contribution of the Satellite Centre in support of WEU's missions. They took note of the report on the evaluation of the possibilities of WEU's participation in a developing multilateral European Programme, approved the recommendations contained and tasked the Permanent Council to take this work forward. Ministers appreciated the finalization of work on a conceptual framework paper concerning WEU's Space Policy, initiated by the Greek Presidency, and they took note of the relevant document, defining this policy. Ministers noted the decision on the arrangements for implementing the Council decisions on the possible secondment of image analysts from Member States and Associate Members to the Satellite Centre. Ministers further noted with interest the reflection on the possibilities of participation in space activities for Associate Partners and Observers and tasked the Permanent Council to continue this work as a matter of priority.

6. Ministers welcomed the progress made in further enhancing the participation of

Εικόνα 2

2002-03: Τέσσερα χρόνια αργότερα ακολούθησε η Προεδρία στην ΕΕ. Με τη γνώση και εμπειρία που είχε αποκτηθεί υποστηρίξαμε τη πρωτοβουλία με θέμα "Ευρωπαϊκή Πολιτική για το Διάστημα: Η διάσταση της ΕΠΑΑ" **(ESDP and Space)**. Η επιχειρηματολογία βασιζόταν στο γεγονός ότι η τότε «Ευρωπαϊκή Στρατηγική Διαστήματος» της ΕΕ (του 2000), δεν ανέφερε καν την ύπαρξη της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ) αν και υπήρχαν ήδη ως πολιτικές της Ένωσης από το 1993 και 1999 αντίστοιχα) και ότι δεν υπήρχε ένα κείμενο που να αναφέρει τις απαιτήσεις από το Διάστημα, αν και ορισμένα Κ-Μ το χρησιμοποιούσαν ήδη για αντίστοιχους σκοπούς.

Κύριος στόχος του κειμένου μας που παρουσιάστηκε στη Στρατιωτική Επιτροπή (EUMC) στις 25/9/2002 και ξανά στις 12/3/03, ήταν η ανάγκη καταγραφής των επιμέρους διαστημικών εφαρμογών που απαιτούνταν για την υποστήριξη των κύριων στόχων ΕΠΑΑ (πληροφορίες για λήψη αποφάσεων στη διαχείριση κρίσεων, τηλεπικοινωνίες για διοίκηση και έλεγχο, εντοπισμός θέσης, έρευνα-διάσωση, μετεωρολογία κλπ) και η ανάπτυξη της σχετικής Πολιτικής Διαστήματος για την ΕΠΑΑ. Από τη πρωτοβουλία αυτή, βγήκαν τα εξής πρακτικά αποτελέσματα, που ικανοποίησαν πλήρως τους στόχους που είχαμε θέσει:

α. Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων (GAERC, 19/5/2003 με σύνθεση τους κκ. ΥΠΕΞ & ΥΕΘΑ) αναγνώρισε για πρώτη φορά "τη σημασία των διαστημικών εφαρμογών και λειτουργιών που απαιτούνται για να ενισχυθούν οι δυνα*τότητες της ΕΕ, ώστε να διεκπεραιώσει αποστολές διαχείρισης κρίσεων".*

-θούν οι δυνατότητες της ΕΕ, ώστε να διεκπεραιώσει αποστολές διαχείρισης κρίσεων".

β. Ο ρόλος του Διαστήματος σε θέματα ασφάλειας περιλήφθηκε ομοίως για πρώτη φορά, στη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής που ακολούθης (19/10/2003).

γ. Ένα χρόνο μετά (16/11/2004), το Συμβούλιο ενέκρινε για πρώτη φορά τη Πολιτική Διαστήματος για την ΕΠΑΑ. Με το ομότιτλο «ESDP and Space" με την ελληνική Πρωτοβουλία του 2002, η σημασία της τελευταίας αναγνωρίζεται στη 1η παράγραφο του κειμένου, η οποία αναφέρει:

«Ακολουθώντας μια λεπτομερή μελέτη των στρατιωτικών αναγκών που εκπόνησε η Ελληνική Προεδρία στις 15 Μαρτίου 2003, η σημασία των διαστημικών εφαρμογών και λειτουργιών αναγνωρίστηκε από το Συμβούλιο της 19ης Μαΐου 2003 όσο και από την αναφορά της Προεδρίας για την ΕΠΑΑ που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Θεσσαλονίκη στις 19-20 Ιουνίου 2003». **(Εικόνα «3») [2]**
http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/04/st11/st11616-re03.en04.pdf

Πλέον στην τελική μορφή της υφιστάμενης «Ευρωπαϊκής Διαστημικής Πολιτικής» του 2007**[3]** , υπάρχει ειδική αναφορά στην «Ασφάλεια και άμυνα», η οποία αναφέρει: «Η προσέγγιση της ΕΕ στη διαχείριση των κρίσεων δίνει έμφαση στην συνέργεια μεταξύ μη στρατιωτικών και στρατιωτικών παραγόντων. Οι ανάγκες διαστημικών συστημάτων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή συνδυασμένων μη στρατιωτικών και στρατιωτικών επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων συμπίπτουν».

Αυτό το στόχο υπηρέτησε με επιτυχία και η τελευταία ελληνική Προεδρία. Δεν υπάρχει ίσως καταλληλότερος επίλογος σε αυτή την ιστορική αναδρομή, που να δείχνει το τι μπορεί μια μικρή χώρα να καταφέρει μέσα από κατάλληλες πρωτοβουλίες και με σκληρή εργασία, από αυτά που είπε στη καταληκτική Διάσκεψη της ΕΕ (Παρίσι, 23-24/6/2003), για το Μέλλον της Ευρώπης στο Διάστημα, ο τότε πρώην Πρωθυπουργός (και νυν ΥΠΕΞ) Σουηδίας Carl Bildt : «Η Ελληνική Προεδρία έκανε για το Διάστημα ότι όλες οι άλλες προηγούμενες Προεδρίες μαζί».

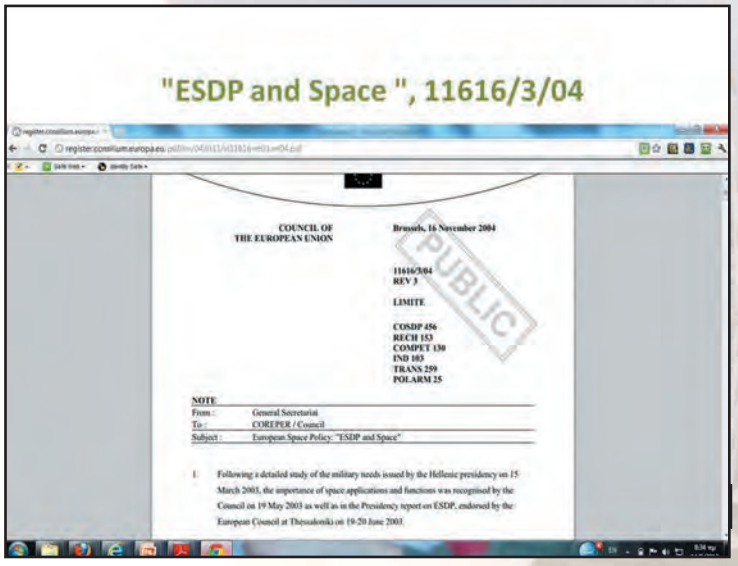

[1]. Ο Αλέξανδρος Κ. Κολοβός, είναι Επίκουρος Καθηγητής Διαστημικής Τεχνολογίας στη Σχολή Ικάρων και Ταξίαρχος (ΠΑ, ε.α.). Υπήρξε προιστάμενος στο ΓΕΑ/ΕΚΔΕ επί 14,5 χρόνια.. Φοίτησε στη Σχολή Ικάρων τα έτη 1976-80.

[2]. European Space Policy: "ESDP and Space", Council of the European Union, 11616/3/04 REV 3, 16 November 2004

[3].Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Διαστημική Πολιτική, COM(2007) 212 τελικό, Βρυξέλλες, 26 Απριλίου 2007